

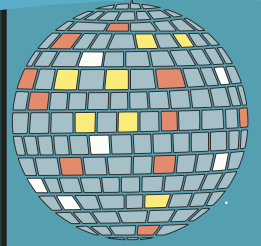
BRUSSELS ALUMNI

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

driemaandelijks
6de jaargang nr. 4
oktober - december 2017
ISSN 2294-7639
P913673
Afgiftekantoor
1099 Brussel X

BAM!

G
a
L
a
B
I
VUB

VRIJ
20
OKT

SALONS WAERBOOM | DINER: 18:30 - 23.00
BAL: 23:00 - 05:00 | SHUTTLESERVICE VUB CAMPUS
SOUNDS BY DJ LUIGI'S & DJ HOTSTUFF
PRIJS BAL STUDENTEN, OSB LEDEN, PERSONEEL €5
INFO EN TICKETS: WWW.OSB.BE - INFO@OSB.BE

INHOUD

- 2 Niets mis met rituelen
- 3 Agenda
- 4 Regionaal nieuws
- 5 Een blik op het verleden
- 6-8 VUB Retro - CAVA
- 9 Tijd Uilenspiegel
- 10-11 Folklore

COLOFON

Redactie: Rik Loens, Michaël Marinus, Jana Peeters, Maya Richard, Lieselotte Thys, Tim Trachet, Hans Van Rompae

Met dank aan het Centrum voor Academische en Vrijzinnige Archieven, Studiekring Vrij Onderzoek en deMens.nu voor hun gewaardeerde bijdragen.

V.U.: Nicolas Dutré, Triomfnaan 40, 1160 Oudergem

VRIJZINNIG ZANGFEEST

Donderdag 7 december 18u
Vrije Universiteit Brussel, aula Q

NIETS MIS MET RITUELEN

We doen allemaal in min of meerdere mate mee aan rituelen. Zoiets eenvoudig als het applaudisseren na een muziekkuitvoering of na een toespraak is al een ritueel. Er zijn misschien redenen om daar niet aan mee te doen, bijvoorbeeld als men de muziekkuitvoering zeer slecht vindt of de toespraak bedenkelijk, terwijl bijvoorbeeld journalisten in principe applaudisseren als ze beroepshalve een toespraak meemaken. Maar weinigen zullen aan het ritueel niet meedoen omdat ze tegen rituelen zijn.

Als student in het decennium van na mei 1968, heb ik wel een aantal rituelenhaters gekend. Studenten die wilden contesteren toen de grote contestatiegolf al voorbij was. Zo herinner ik me een Academische Openingszitting waarbij een aantal van die lieden niet rechtstond toen er hulde werd gebracht aan overleden professoren. Wat hen daar precies aan dwars zat, weet ik niet. Ze zullen wel niets tegen die overledenen hebben gehad. Aan zo'n ritueel meedoen houdt een vorm van conformisme in en zij waren non-conformisten (hoewel...).

Diezelfde studenten hadden meestal ook een afkeer van studentikoze rituelen. Ik herinner me nog een actie tegen studentendopen. Nu kan men bezwaar hebben tegen bepaalde aspecten van zo'n doop, maar het ging hen vooral om het principe. *'Iedereen die zich laat dopen is een elitair gefrustreerd fossiel'*, zo zei zo'n opposant. Dat heb ik nooit begrepen. Studeren aan een universiteit heeft iets elitairs, ook als je niet gedoopt bent. Je studies worden niet duurder als je gedoopt wordt. Integendeel misschien: het doopritueel schept een band van solidariteit tussen deelnemers waar je ook materieel voordeel aan kunt hebben, in elk geval psychologische ondersteuning. Wie niet gedoopt werd, raakte sneller gefrustreerd. En je bent geen 'fossiel' als je een ritueel in stand houdt. Maar ja, een ritueel wordt

geschraagd door traditie en aan traditie hadden de post-soixante-huitards een broertje dood.

Rituelen zijn ook niet 'rechts'. Trouwens, is het zingen van de Internationale met gebalde vuist niet een stuk linkser dan helemaal niets te zingen op een linkse bijeenkomst?

Er is dus niets ouderwets aan het handhaven van rituelen. We moeten er ons zelf voor hoeden dat in onze samenleving, waar alles clean en vooral vernieuwend moet zijn, rituelen alleen daarvoor gedumpt worden, al dan niet op aanraden van marketeers. Een Academische Zitting van de VUB waar men het Lied van Geen Taal zingt (lieftst vergezeld van A bas la calotte!) kan misschien sommigen storen, maar dit niet doen verloochent wel de eigenheid van de VUB.

Het verwerpen van rituelen is geen teken van vrijzinnigheid, want rituelen hoeven hoegenaamd niets met godsdienst te maken hebben. Dat bepaalde rituelen christelijk zijn of althans een christelijke oorsprong hebben, is voor vele niet-christenen geen reden om daar niet aan deel te nemen. Denken we aan de Brusselse Ommegang, van oorsprong een processie, waar nu ons OSB-erelid Roel Jacobs een grote rol in speelt.

Rituelen ontstaan meestal niet zomaar. Tenzij je een fonkelnieuwe sekte opricht waarbij je meteen de noodzakelijke rituelen bedenkt, moet de traditie groeien. Vandaar dat er bedenkingen kunnen worden gemaakt rond sommige vrijzinnige rituelen die worden gelanceerd. Niet dat die op zich zinloos zijn, maar als ze uitsluitend bedoeld zijn als alternatief voor bestaande godsdienstige rituelen, dan kan men zich afvragen wat de zin daarvan is. Er moeten toch ook geen vrijzinnige processies komen omdat er katholieke processies bestaan?

Tim Trachet

Dinsdag 03 /10, 19u - Workshop EHBO

Dagelijks gebeuren er kleine en minder kleine ongevallen om ons heen. In levensbedreigende situaties kan een basisopleiding EHBO het verschil maken om iemands leven te redden. Tijdens deze EHBO vorming leer je noodsituaties herkennen en leer je hoe je op een gepaste manier de eerste hulp kan verlenen.

Locatie: VUB campus aula QB, Pleinlaan 2, 1050 Elsene.
Deelname is kosteloos.

Zaterdag 07/10, 11u - Bezoek aan het Riolenmuseum

Het riolennet onder de stad Brussel is bijna 400 km lang. Kilometers ondergrondse vertakkingen die elke dag duizenden m³ afvalwater verzwellen. Zet je dus schrap voor een reis in deze aders van Brussel. We bezoeken het museum dat het werk van de mensen in deze ondergrondse wereld onthult en de watercyclus blootlegt.

Locatie: Octrooipaviljoen, Anderlechtse Poort, 1000 Brussel.
Deelname bedraagt € 5 voor leden en € 8 voor niet-leden.

Zondag 12/11, 11u - Oestertasting

Na 6 succesvolle edities herhalen we graag het vertrouwde concept van de OSB oestertasting. Onder leiding van culinair expert Nick Trachet verkennen we 6 verschillende oestervariëteiten en genieten we van een glas cava of witte wijn. Ook dit jaar verzekeren we een boeiende uiteenzetting en democratische prijzen.

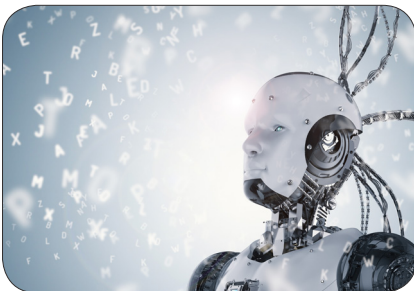
Locatie: VLC Geuzetorre, Kazernelaan 1, 8400 Oostende.
Deelname bedraagt € 12 voor leden en € 17 voor niet-leden.

Zaterdag 02/12, 19u - OSB quiz

Hoe is het met jouw algemene kennis gesteld? Op zaterdag 2 december daagt de Oudstudentenbond VUB je uit tijdens deze quiz voor gelegenheidsploegen. Stel een team samen van maximum 6 personen en breek samen je hoofd over moeilijke vraagstukken.

Locatie: VOC Vilvoorde, Frans Geldersstraat 21, 1800 Vilvoorde.
Deelname bedraagt € 20 per ploeg - tot 6 personen.

Dinsdag 22/11, 18u - Symposium BrEA: Rise of the robots

In welke technische toepassingen/sectoren is Artificial Intelligence reeds talrijk aanwezig? Hoe sterk bepaalt het ons leven vandaag en zijn we ons hiervan bewust? Welke ethische bezwaren en grenzen kunnen we stellen? We laten drie experts aan het woord die hun industriële ervaring en kennis met ons delen.

Locatie: VUB campus aula QC, Pleinlaan 2, 1050 Elsene.
Deelname is kosteloos voor VUB en ULB studenten, BrEA, ie-net en OSB leden.

Inschrijven: www.osb.be - info@osb.be - 02/644.64.60

OSB IN LIMBURG

Een gespreksavond over (trans)gender

Is het een jongen of een meisje? Dat is vaak de eerste vraag bij een geboorte. Zo vanzelfsprekend. Of toch niet? Soms staat genderidentiteit haaks op de werkelijke sekse waarmee iemand geboren wordt. Vrouwen voelen zich mannen en omgekeerd. Sommigen willen hun gender-expressie, en vaak ook hun lichaam, aanpassen. Anderen willen zich dan weer niet laten duwen in het hokje van man of vrouw.

Dit doet ons vragen stellen bij het concept 'geslacht'. In hoeverre kan je mensen opdelen in mannen en vrouwen? Moeten we spreken van een derde geslacht, het zogenaamde X-geslacht? Of stoppen we met spreken over 'geslachten'?

Ook als transgenders hun geslacht niet laten veranderen, kunnen we op problemen stuiten. Hoe gaan we bijvoorbeeld om met een transman die bevalt van een kind? Als we het over jongeren en kinderen hebben, dan is het taboe nog groter. Kan het dat we aan een 13-jarig meisje hormoonremmers geven om de puberteit uit te stellen? Moeten er aparte toiletten komen? Kom luisteren naar dit debat over het denken over geslachten.

- Met
- Joz Motmans, coördinator van het Transgender Infopunt UZ Gent.
  - Alexandra Vanvooren, juriste en winnaar van de Vlaamse Scriptieprijs in 2014 met haar thesis over de rol van het Burgerlijk Wetboek in de huidige genderongelijkheid.
  - Samuel De Schepper, transman en auteur van 'Aan de achterkant was alles in orde'.
  - Jacinta De Roeck (moderator), ex-senator en werkzaam als ethisch expert bij de studiedienst van Open VLD.

I.s.m. PXL, HVV/HVH, VOC, OSB en De Maakbare Mens

Wil je graag meer info over andere activiteiten binnen het project? Stuur dan een e-mail naar info@osb.be.

Wanneer: Woensdag 6 december 2017 om 19u00
Locatie: PXL, Elfde Liniestraat 24, 3500 Hasselt
Inschrijven: Jo.dirix@pxl.be of ingeburg.digneffe@pxl.be

OSB IN ANTWERPEN

Maon tesse zén toe, é krolleke aan èmmè

Het Mechels dialect is de perfecte manier om Mechelen op een andere wijze te leren kennen. We maken op zaterdag 30 september een geleide wandeling door de stad, waarbij een gids ons alles vertelt over de geschiedenis en de toekomst van Mechelen. Na de wandeling mag iedereen zijn woordenboek terug opbergen en brengen we een bezoek aan het nieuwe Vrijzinnige Ontmoetingscentrum De Schakel. Hier krijg je een uniek uitzicht op Mechelen en kan je genieten van een drankje.

Wanneer: Zaterdag 30 september om 15u00
Locatie: Toerismehuis De Gulden Arent, 1500 Halle
Deelname: € 5 voor leden en € 10 voor niet-leden
Inschrijven: info@osb.be, www.osb.be

EEN BLIK OP HET VERLEDEN: HET GEUZENBAL

Tony Tillez, 1978 - CAVA

Wist je dat ... dansfeesten al heel lang een essentiële rol spelen in het leven van de Brusselse student? Reeds 61 jaar geleden ontstond het Geuzenbal, toen het BSG een feestweek organiseerde naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van Geen Taal Geen Vrijheid. Door het grote succes werd het bal een jaarlijks terugkerend evenement. Het lokte steeds meer mensen, maar was wel verlieslatend. Daarom besloot BSG om samen te werken met OSB en in 1968 nam OSB de organisatie zelfs volledig over. Jammer genoeg is het bal in 1972 weer enorm verlieslatend, voor bijna 4000 BEF, een behoorlijk bedrag voor die tijd. Vanaf 1973 besluit men het bal te organiseren op een vrijdag in plaats van op een zaterdag. Hoe de bals nadien evolueerden, daar spraken we over met Tony Tillez, OSB voorzitter van 1978 tot 1980. Hij vertelt ons meer over hoe hij deze feesten beleefde.

'Onze missie was om het evenement weer financieel sterk te krijgen. Dat lukte vrij goed tot 1980. Dat was het jaar van de vrijzinnigheid, waarin allerlei activiteiten georganiseerd werden. Het bal moest de grote afsluiter worden, maar het Belgisch weer liet ons in de steek en ook het volk liet het afweten. De jaren voordien waren steeds topedities, zowel qua opkomst, sfeer en financiën. Maar iets met mooie liedjes, weet je wel...'

De locaties van de bals waren steeds prestigieus. Zo was het eerste bal van 1956 in de Wapenzaal van het Egmontpaleis op de Kleine Zavel, een toepasselijke plaats voor het Geuzenbal. Nadien zijn nog veel andere zalen de revue gepasseerd.

'Ik herinner me dat de bals in Dilbeek waren. De zaal aan Westrand was ideaal gevestigd, want met de brouwer zo dichtbij konden we in de nacht nog om extra drank vragen. Door de grote opkomst was deze zaal na een tijdje niet meer mogelijk. We weken uit naar de Magdalenazaal, maar hier viel de uitbating enorm tegen. De

bediening was te traag, er was te weinig drank... We moesten bakken bier in allerhaast bijkopen en zelfs de deelnemers kochten hun eigen drank in nabijgelegen cafés. Tot ongenoegen van de uitbater uiteraard.'

Vroeger bevatten de Geuzenbals ook een heus muzikaal programma. Zo waren bij eerste bals veel blazers en sfeerorkesten. In de jaren 60 speelde rock 'n roll een belangrijke invloed en soms werden zelfs bekende vedetten zoals De Kreuners gevraagd. Tegenwoordig doen we vooral een beroep op DJ's.

'Het bal begon toen nog om 20u en vanaf 21u stond iedereen op de dansvloer. Iedereen deed mee, al dan niet in de maat, al huppelend of al vallend. Uiteraard kon zang ook niet ontbreken. Ik herinner me het repertoire van Tinne van Heule, drankliederen van het BSG, het vanuit Cardiff overgewaaid Black Bird en zoveel meer. Er werd om middernacht ook weleens een salamander gehouden... Of een salope, waarvoor steevast de zakdoek werd bovengehaald. De bedoeling was dat er met de pint op en neer moest gegaan worden tussen de verschillende lichaamsdelen...'

Ondertussen is de naam Geuzenbal wel verdwenen, maar Tony verheugt zich nog steeds op het bal.

'Bij een geuzenbal, of hoe het nu of later ook noemt, is het belangrijkste dat de Geuzen onder ons op de VUB zich kunnen manifesteren. Er vervaagt veel met de jaren, maar de opgebouwde vriendschap blijft bestaan. Deze kan ik dankzij de OSB blijven beleven. Tot op het galabal!'

Ook dit jaar organiseert OSB het Galabal Vrije Universiteit Brussel. Op vrijdag 20 oktober openen we de deuren van Salons Waerboom voor een heerlijk diner, gevolgd door een dansfeest tot in de vroege uurtjes. Info & tickets via www.osb.be of info@osb.be.

EEN ACADEMISCHE TRADITIE

De academische opening, vroeger en nu

Wie het heeft over rituelen en tradities aan de universiteit, denkt direct aan rituelen van de kringen, zoals de doop of de ontgroening. Maar elke zichzelf respecterende universiteit heeft ook officiële tradities: de academische openingszitting, de Sint-Verhaegenviering of de plechtige proclamatie.

Academische openingszitting 1992-1993 in aula Q, 06/10/1992 (foto van Hilde Braet)

Als we het hebben over de academische opening, dan is de term traditie misschien meer van toepassing. In een ritueel is immers de volgorde van de handelingen van belang. De academische openingszitting bevat een aantal terugkerende handelingen, maar er is heel wat variatie in geweest.

De eerste academische opening van de VUB, in 1969, is een gewichtige gebeurtenis. Politieke zwaargewichten als oud premier Achiel Van Acker, minister van Onderwijs Piet Vermeylen en minister van Buitenlandse Handel Hendrik Fayat (en nog vele anderen) luisteren naar de redes van rector Gerlo en voorzitter August De Winter, daarnaast ook liberale volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Brussel. Gerlo spreekt over - hoe kan het anders - *'De derde Vlaamse Universiteit en de verdere uitbouw van het Universitair Onderwijs'*.

'Geld is een weerkkerend onderwerp op de academische opening.'

Tussen de oude openingszittingen aan de ULB en die aan de VUB na 1969 bestaat een groot contrast. In 1970 herschikken de universiteitsbesturen de macht. Waar de Raad van Bestuur vroeger vooral bestond uit gecoöpteerden (vertegenwoordigers van de politieke en economische wereld), krijgen de professoren, de studenten en het administratief en technisch personeel een aantal zitjes. Niemand kan nog alleen het beleid bepalen; er moeten altijd coalities gesmeed worden. Vanaf dan spreken de verschillende geledingen van de universiteit op de academische opening.

Omdat de andere geledingen ook mogen spreken, en omdat de rector daar vaak op ingaat, beperkt de voorzitter zijn uiteenzetting over de toestand van de universiteit. Daardoor neemt de openingszitting in de jaren '70 en '80 sterker de vorm aan van een ritueel. Een reporter van studententijdschrift *De Moeial* meldt in 1983: *'Herman Conijn (ironisch bedoeld; het was uiteraard Herman Corijn), voorzitter van de Raad van Beheer, dompelde de zaal in een somber stilzwijgen: hij verwelkomde de levenden, maar herdacht de doden. Een hoogst onaan-*

gename taak, overigens. Daarna herinnerde hij ons eraan dat Roger Van Geen tot erector uitgeroepen werd en dat enkele eredoctoraten in alle vreugde werden toegekend.'

Centraal staat de openingsrede van de rector, waarbij deze enerzijds de toekomst van de universiteit en zijn beleid toelicht en anderzijds de band tussen de universiteit en maatschappij in de verf zet door een kritisch discours. Zo spreken de rectoren Roger Van Geen en Bart De Schutter respectievelijk over 'De universiteit in de gemeenschap' (1976) en 'Als Universiteit in de branding' (1979). Rector Oscar Steenhaut is in 1984 zijn tijd ver vooruit met 'Vreemdelingen: broeders of paria's?', terwijl rector Loccufier 'De kern van de (nieuwe) universiteits-economie' behandelt. In die jaren gaat het vaak over centen, want de jaren '70 en '80 worden gekenmerkt door besparingen op het onderwijs.

De andere geledingen gebruiken hun spreektijd vooral om protesten te laten horen. In 1971 hekelen de studenten het gebrek aan democratische besluitvorming. Ze begrijpen maar al te goed dat ze onderdeel geworden zijn van een systeem, maar daarom het beleid niet kunnen bepalen. In 1975 eisen de studenten van AMADA dat alumnus en minister van Nationale opvoeding Herman De Croo zijn post en liefst ook de zaal verlaat, wegens zijn

voorstellen over studieleningen en verhoogde inschrijvingsgelden. In 1983 laat de ACOD letterlijk ballonnen op om het voorgenomen ontslag van een werknemer te dwarsbomen en in 1989 willen de studenten niet komen spreken omdat ze kritiek hebben op het onderwijssysteem en ze hun gebrek

---

'De openingszitting is meer een traditie dan een ritueel. Ze past zich vlot aan de tijdsgeest aan.'

---

aan inspraak op de korrel willen nemen. De leden van het administratief en technisch personeel willen ook niet komen omdat ze het niet eens zijn met hun statuut. Ze zullen nooit meer op het podium terugkomen. Het wetenschappelijk personeel ten slotte wil evenmin komen spreken omdat het de werksituatie onhoudbaar zwaar vindt en te veel administratieve taken moet doen. Geld is een weerkerend onderwerp op de academische opening. Zozeer zelfs, dat de studentenvertegenwoordigers uiteindelijk opmerken dat de openingszittingen 'voorspelbaar' worden. Het academische karakter van de openingszitting - proffen van voor, iedereen mag iets zeggen - kan de

studenten niet echt begeistere. In 1992 houden ze dan maar zelf een openingszitting, speciaal gericht op de studenten, met sprekers van Vrij Onderzoek, de Moeial en het BSG, met als thema: Heeft de Vrije Universiteit een toekomst? Het is geen succes.

De strijd van Els Witte voor een volledige universiteit en tegen de afbouw van de opleidingen in de jaren '90 dwingt respect af bij alle geledingen. De neuzen gaan weer in dezelfde richting. Tijdens het muzikale intermezzo brengt De Zangfaculteit in 1999 een ludiek protest. In boxershort zingen ze op de wijs van *Da doo ron ron* van The Crystals tegen de besparingen in het onderwijs. Minutenlange staande ovatie van de zaal, minister van Cultuur Bert Anciaux rolt met tranen in zijn ogen van het lachen bijna van zijn stoel en minister van Onderwijs Marleen Vanderpoorten kondigt met een rood hoofd extra subsidies aan in haar speech (hoewel dat laatste waarschijnlijk meer te wijten is aan het gelobby van de rector dan aan de sexy benen van de zangers).

In het begin van het millennium houdt de Bologna-hervorming de studenten bezig. Het bestuur van de universiteit zit gewrongen tussen de regering en de studenten. Een student in De Moeial over de academische opening van 2002: *'Vorig jaar vervloekten beiden (voorzitter en rector) de rectoraatsbezetting, maar wat kwam uit hun mond gerold tijdens de Academische Openingszitting? Ze vinden Bologna eigenlijk maar kut en ze zijn tegen de veramerikanisering van het onderwijs! Krijg nou tieten! Maar ja, boys will be boys.'*

De vorm van de academische opening past zich vlotjes aan de wijzigende omstandigheden aan. In 2003 wordt de Universitaire Associatie opgericht en dus breidt het aantal sprekers in de jaren erop uit. Niet minder dan zeven sprekers nemen het woord in 2006, wanneer de opening samen met de Erasmus-hogeschool gehouden wordt. Rector

De Zangfaculteit in boxershort tijdens de academische openingszitting 1999-2000, 01/10/1999

Ben Van Camp gunt zijn plaats aan de voorzitters van beide instellingen, terwijl Fientje Moerman als vice-minister-president en Jean Paul Van Benedegem een maatschappelijke en wetenschappelijke duid in het zakje doen. Onder Paul De Knop vernieuwt de stoffige plechtigheid zich tot een moderne feestelijke plechtigheid. De traditie krijgt een nieuw jasje. Eerst doen videoreportages en warme spots hun intrede (2011). De intermezzo's worden steeds meer door professionele presentatoren en muzikanten (Johan Verminnen, Bent Van

Looy, ...) verzorgd. Daarnaast benadrukt de universiteit de band met de buitenwereld op allerlei originele manieren: in 2012 door de ondertekening van samenwerkingsovereenkomsten met de omliggende gemeenten en Unizo. In september 2015 en 2016 vinden de academische openingszittingen plaats in de grote Henri Le Boeufzaal in het Paleis voor Schone Kunsten en in 2017 in de Koninklijke Vlaamse Schouwburg. De opening wordt zo een 'event'. De verplaatsing van de campus naar het centrum van Brussel, een stoet

van fietsers, is uiteraard symbolisch: de VUB wil haar verbondenheid met de hoofdstad in de verf zetten en doordringen in de stad.

Conclusie: De openingszitting is meer een traditie dan een ritueel. Ze past zich vlot aan de tijdsgeest aan. Als je nu naar het event wil, gaan is er gelukkig nog één zekerheid: het Lied van Geen Taal wordt nog altijd gezongen. Even repeteren dus, want met de hand op het hart en gesloten mond op de foto is gênant.

GEPAKT DOOR DE VRIJHEID EN DE FOTOGRAAF

De Vrije universiteit Brussel (1989-1996) en de schenking

van Hilde Braet, fotograaf en cultuurwetenschaper

Tot 10 oktober in gebouw D (verdieping 2 en 3) op de VUB (Etterbeek)

Fotografe Hilde Braet voerde van 1989 tot 1996 heel wat opdrachten uit voor de VUB. Haar werk leverde iconische beelden op van de Universiteit en het leven op de campus. Hilde Braet en Frank Scheelings, coördinator van CAVA, selecteerden 34 foto's. Die tonen op een sfeervolle en vaak intrigerende manier hoe professoren in vrijheid onderzoek deden en hoe studenten diezelfde vrijheid proefden tijdens hun studentenjaren. (Vrijzinnige) organisaties die de tentoonstelling willen uitlenen kunnen contact opnemen met CAVA via 02/629 24 34 of info@cavavub.be.

TIJL UILENSPIEGEL: GOD NOCH GEBOD

Charles Decoster: 1827-1879

La Légende et les Aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs. Of hoe een boek, geschreven in het Frans, door een Franstalige auteur, geadopteerd werd door de Vlaamse Beweging en een symbool werd van het verzet tegen onderdrukking en intolerantie.

Charles De Coster werd geboren in Munchen in 1827 als kind van een Vlaamse vader en een Waalse moeder. Het gezin keert terug naar Brussel en Charles werkt zijn middelbare school af aan het befaamde Collège Saint Michel. Op latere leeftijd gaat hij rechten studeren aan de Université Libre de Bruxelles, maar verlaat de universiteit vijf jaar later als kandidaat in de letteren.

Charles wordt lid van de literaire kring Lothoclo en staat sterk onder de invloed van Alfons Willems, medestichter van het *Nederduits Taalminnend Studentengenootschap Schild en Vriend*, het latere *Geen Taal, Geen Vrijheid*. Samen met onder andere Félicien Rops (later bekend vanwege zijn vele schilderijen) richtte hij het satirische tijdschrift *Uylenspiegel: Journal des débats littéraires et politiques* (1856) op. Hij werkt enkele jaren bij het Rijksarchief waar hij beroepsmatig in aanraking komt met oude teksten, vergeten kronieken, heksenprocessen en allerhande historische geschriften, die hun weg zullen vinden naar zijn bekendste werk, de *Legende van Ulenspiegel*.

In 1864 verlaat hij het Rijksarchief om zich volledig toe te leggen op de creatie van zijn meesterwerk *La légende d'Ulenspiegel*. De Coster wil een groots boek met etsen van Félicien Rops en gravures in de tekst. De uitgave van het boek loopt vertraging op en uiteindelijk wordt een heel beperkte oplage van het boek gedrukt, zonder de etsen van Rops, maar met uitgave datum 1867.

In 1869 zijn alle illustraties eindelijk klaar en brengt de uitgever een "tweede uitgave" op de markt met dezelfde tekst en 32 etsen. Het werk krijgt dan ook zijn finale titel: *La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*.

Hij werd begraven op het kerkhof van Elsene en het gemeentebestuur zal in 1894 een gedenkteken van de beeldhouwer Samuel voor hem oprichten aan de Vijvers van Elsene.

Een verjaardag met inhoud

De Coster gebruikte zijn eigen beeltenis voor de scheping van zijn literaire zoon. De *Tijl Ulenspiegel* van Charles De Coster heeft een vrijzinnige, vrijgevochten levensvisie met een drang naar waarheid en eerlijkheid.

Dit jaar is het 150 jaar geleden dat de eerste druk van *Tijl Ulenspiegel* werd uitgebracht en dit wordt herdacht met allerhande activiteiten in Elsene en Brussel.

De Oudstudentenbond VUB kon niet achterblijven om één van onze bekendere oud-studenten te herdenken en heeft dan ook enkele activiteiten op poten gezet in samenwerking met de VUB en deMens.nu.

Op het programma staan onder andere een historische uiteenzetting over *Tijl* en *Lamme Goedzak* en hun invloed op de studentikoziteit van de hedendaagse studenten in Brussel. Ook een voorstelling van Theater Toone, die speciaal voor ons de marionettenversie van het verhaal van *Tijl* brengt, in het Brussels Vloms, staat op de agenda. Tijdens de Verhaegenherdenking zullen we eveneens stilstaan aan het gedenkteken van De Coster aan de Vijvers van Elsene.

Exacte data van deze activiteiten volgen via de website en elektronische nieuwsbrief.

Geert Royemans
Oudstudentenbond VUB

De traditie van dissidentie

De Vrije Universiteit Brussel is een plaats waar menig oud-student met plezier aan terugdenkt. Zoals een echte Alma Mater (een voedende moeder) staat ze voor velen in hen tot wasdom te brengen.

Een essentieel onderdeel van het universiteitsleven zijn de studentenkringen. Zij slagen er in om door hun rijke, humanistische tradities de geschiedenis en waarden van onze Alma Mater nog steeds actief door te geven, van generatie op generatie. Hoewel er over sommige van die waarden ongetwijfeld discussie zal bestaan, meen ik dat er weinig twijfel bestaat over de waarden van broederen zusterlijkheid, vrij onderzoek en het provoceren van de gevestigde macht. De lezer zal het mij vergeven, wanneer ik het niet zal hebben over de eerste twee. Er zijn vele eminente geleerden, ook van buiten de VUB, die daar veel meer over kunnen vertellen dan ik ooit zou kunnen. Ik wil het hebben over de échte specialiteit van onze universitaire folkloristen, de geklakten der aarde: dissidentie.

Men begrijpe mij niet verkeerd. Hoewel de VUB-student ongetwijfeld van dissidentie een specialiteit heeft gemaakt, is dit eigen aan ons mens-zijn. Als maatschappij ordenen we onszelf met een geheel van regels, geschreven én ongeschreven. De mens heeft echter ook nood aan vrijheid en losbandigheid. Er kan van ons niet gevraagd worden om onophoudelijk in het gareel te lopen, binnen het enge kader dat de toevallige machthebber op dat moment heeft uitgetekend. Om sociale orde te bewaren, heeft de mens, paradoxaal genoeg, een uitlaatklep nodig. Een van de bekendste fenomenen in die zin, is het carnaval. Het feest waarbij de maatschappelijke rollen worden omgedraaid en lokale machthebbers openlijk worden belachelijk gemaakt. Het volk dat elke vorm van het sociaal aanvaardbare achter zich laat om zich helemaal vol te proppen, zat te zuipen en vooral te doen wat op een ander moment niet mag.

Carnavaleske optochten en festiviteiten zijn van ouds-

her een manier om de machtshebbers uit te dagen. Het volk maakt gebruik van de publieke ruimte om zich zo te ventileren. Hoewel carnaval ongetwijfeld een bijzonder oude geschiedenis heeft, zijn er ook recentere voorbeelden te vinden in bepaalde literatuur: bijv. de Orangistische parade van 12 juli te Belfast.

Zelfs in het wel bijzonder tumultueuze Belfast is er steeds plaats geweest voor optochten, zowel van de Unionisten (Katholieken die streden voor een verenigd Ierland) als van Orangisten (protestanten die trouw bleven aan hun eenheid met Engeland). Die optochten worden door Dominic Bryan summier geanalyseerd in een artikel getiteld *'Des droit civils au carnaval: Anthropologie de l'espace public à Belfast'*. Het is niet mijn bedoeling hier een pseudo-wetenschappelijk artikel te schrijven, maar ik wil wel graag kort enkele punten omtrent carnavaleske optochten aanhalen, die Bryan in zijn studie maakt en die volgens mij te transponeren zijn op onze St-Vé.

Bryan merkt algemeen het volgende op. 1: Het gebruik van de publieke ruimte door en voor alle groepen, blijkt essentieel om tot vrede te komen tussen die groepen. 2: Het is belangrijk dat groepen hun identiteit kunnen uiten in de publieke ruimte. 3: Een carnavaleske optocht is een plaats en moment van (noodzakelijke) weerstand aan de publieke machten. 4: Deze optochten worden ondersteund door de stad waar ze in plaatsvinden, ook ten tijde van grote dreiging (zoals in Belfast lang het geval is geweest).

Ook aan de VUB kennen wij onze eigenste carnavaleske optocht: St-Vé. Het is het moment waarop de universiteit zich verplaatst van haar eiland richting de stad waarin ze

gelegen is. Ze laat zich zien aan de
gemeenschap en geeft aan dat ze
er wezenlijk deel van uitmaakt.

Het derde puntje is, volgens mij,
van essentieel belang voor de VUB-
gemeenschap. Merk op dat ik niet
'*studentengemeenschap van de
VUB*' schrijf. De VUB heeft er als
gemeenschap, gelet op haar mis-
sie, belang bij alle autoriteit, en dus
ook de publieke macht, in vraag te
stellen. Er is geen betere wijze om dit
te doen dan met de studenten de
stad in te trekken om deel te nemen
aan dit carnavaleske gebeuren. Niet
alleen hebben nog andere universi-
teiten gelijkaardige tradities waar-
bij (academisch) personeel met de
studenten mee feest (zoals de
University of Connecticut), dit is al-
tijd het geval geweest voor St-Vé.
St-Vé is geen studentenfeest, maar
een feest van VUB-folklore, waarbij
de universiteit haar deuren sluit om

iedereen toe te laten deel te nemen
aan de festiviteiten. In 1931 werd in
een tijdschrift van onze zusteruniver-
siteit, de ULB, nog opgemerkt dat het
jammer was dat er geen proffen deel
hadden genomen aan de optocht.
Daarop liet een professor in hetzelfde
blad smakelijk optekenen dat ze wel
wildten komen, maar dat ze eenvou-
digweg geen uitnodiging hadden
gekregen. Dit bleek een vergetelheid
van het rectoraat te zijn geweest.
St-Vé is de noodzakelijke spot van de
gehele VUB-gemeenschap met de
gevestigde macht, een attitude die
in de genen van onze universiteit zit
en dus in elk lid ervan.

Tenslotte komen we met het vier-
de puntje in de actualiteit te-
recht. Hoewel ook de Noord-Ierse
parades toonbeelden waren van
'*excès particulièrement importants
en matière de boisson et viole d'un
certain nombre de règles de citoyen-*

neté', werden ze, ondanks de grote
spanningen die de optochten ver-
oorzaakten, steeds toegelaten. De
restricties omwille van veiligheid en
openbare orde hebben m.a.w. niet
verhindert dat de optochten daad-
werkelijk plaatsvonden op een zicht-
bare, publieke plaats in Belfast. Ook
niet tijdens gewelddadige periodes.

Het is dit laatste punt waar onze
eigen St-Vé af begint te wijken. De
laatste jaren staat St-Vé onder gro-
te druk. Grote schermen worden
geplaatst tussen het publiek en de
feestvierders, de optocht wordt niet
gehouden omwille van veiligheids-
redenen, de locatie tussen Zavel en
Beurs is problematisch,...

St-Vé is de onmiddellijke band die
onze universiteit heeft met de stad.
Onze Rectrix zou zeggen: '*Dat wat
van de VUB een open, urban uni-
versity maakt.*' St-Vé is van nature
een carnavaleske optocht. Is hij
niet meer carnavalesk, dan valt het
anti-autoritaire, voor-iedereen-toe-
gankelijke karakter juist weg. Het
is het toppunt van onze folkloristi-
sche, traditionele, VUB-folklore: We
steken de draak met iedereen, lappen
(zoveel mogelijk) regels aan onze
laars, nemen proffen, assistenten
en ander personeel mee op schok,
ontmoeten iemand van *Avant
C'était Mieux* en verenigen ons met
onze zusteruniversiteit in een poging
contact te leggen met de profane
wezens van de burgerlijke stad.

Het is onontbeerlijk dat jong en oud
zich achter deze traditie scharen, wil
het niet verworden tot een veredelde
fuij in de stad. Een *Student Kick-Off*
in november, gevierd achter zwarte
schermen omwille van veiligheids-
redenen, als een soort vieze enclave
die dan maar even moet worden
verdragen. Ik ben er zeker van dat
de studenten van het BSG GTGV de
(actieve) steun van de alumni/-ae
kunnen gebruiken...

Vive Le Geus!

Jan De Grootte
Lid van de VUB-gemeenschap

Vrijwilligers gezocht !

Het huisvandeMens Brussel is steeds op zoek naar vrijwilligers. Wil je je engageren voor de vrijzinnigheid? Helpen bij onze activiteiten? Een plechtigheid leiden? Het vrijzinnig humanisme voorstellen aan leerlingen tijdens een klasvoorstelling? Werp snel een blik op onze vacatures. Je vind ze op <http://www.vrijzinnigbrussel.be>.

VRIJZINNIG BRUSSEL.BE

alles over vrijzinnigheid in Brussel

de mens.nu
is vrijzinnig humanistisch

huis
van de **mens**
is vrijzinnig humanistisch

Wij zijn er voor jou!

Een huisvandeMens is er voor iedereen, dus ook voor jou.

Je kan bij ons terecht voor:

- **Informatie**
(over ethische en maatschappelijke thema's)
- **Vrijzinnig humanistische plechtigheden**
(geboorte, huwelijk, samenwonen, jubilea, afscheid...)
- **Vrijzinnig humanistische begeleiding**
(een luisterend oor, een goed gesprek)
- **Waardig levenseinde**
(wilsverklaring, patiëntenrechten, palliatieve zorg...)
- **Activiteiten**
(lokale vrijzinnig humanistische initiatieven en activiteiten)
- **Vrijwilligerswerk**

Onze dienstverlening is kosteloos.

De huisvandeMens zijn een initiatief van deMens.nu

deMens.nu Magazine

Voel je je betrokken bij mens en maatschappij? Om de drie maanden werpt het *deMens.nu Magazine* een vrijzinnig humanistische blik op de samenleving. Ethische en maatschappelijke thema's komen daarbij aan bod, en de mens staat centraal. Een magazine voor en over jou, dus.

Je kan een gratis proefnummer aanvragen of je gratis abonneren.

Hoe?

Stuur een mailtje naar: info@deMens.nu
OF schrijf naar: deMens.nu-UVV vzw
Brand Whitlocklaan 87 - 1200 Sint-Lambrechts-Woluwe
OF telefoneer naar: 02 735 81 92
Met vermelding van je naam en adres.

Voor meer informatie:

www.deMens.nu

de mens.nu
is vrijzinnig humanistisch